

PŘEHLED VÝZKUMŮ

49

Brno 2008

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 49

Volume 49

Číslo 1–2

Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Freisinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttkay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Balász Komoróczy, Marián Mazuch, Ladislav Nejman,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Vrcholně středověká lotová závaží z českých a moravských lokalit.
Gruna, Hradisko (vlevo); Písek, u Šarlatského rybníka (v popředí); Ví-
cov, Městisko (vpravo dole); Boskovice, hrad (vpravo nahoře). Srov.
studii J. Doležela v tomto svazku. Foto P. Smékal.

*Medieval cup nested weights from czech and moravian sites. Gruna,
Hradisko (left); Písek, u Šarlatského rybníka (front); Vícov, Městisko
(bottom right); Boskovice, castle (top right). Cf. the article by J. Dole-
žel in this volume. Photo by P. Smékal.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@iabrno.cz
Internet: <http://www.iabrno.cz>

Tisk
Print

Arch, spol. s r. o.
Charbulova 3a
618 00 Brno-Černovice

KNIHOVNA AV ČR

PD 1520

Roč. 49, 2008, č. 1-2

91087/09

ISSN 1211-7250
MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2008
Náklad 450 kusů

Copyright ©2008 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v.v.i. and the authors.

Literatura

- Vaškových, M. 2004: Modrá (okr. Uherské Hradiště). *Přehled výzkumů 45*, Brno, 184.
- Vaškových, M. 2006: Modrá (okr. Uherské Hradiště). *Přehled výzkumů 47*, Brno, 165.
- Zeman, T. 2001: Germánská kostěná a parohová industrie doby římské ve středoevropském barbariku. *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity, řada M 6*, Brno, 107–147.
- Zeman, T. 2005: Izolovaný germánský objekt na polykulturním sídlišti v Modré. *Slovácko 2004/XLVI*, Uherské Hradiště, 183–191.

Resumé

Modrá (Bez. Uherské Hradiště), „Hrubý díl“. Jüngere Römische Kaiserzeit. Siedlung. Einzelfund.

MOHELNO (OKR. TŘEBÍČ)

Vodní nádrž „Kočičák“. Mladší až pozdní doba římská. Sídliště. Záchranný výzkum.

V jižní části plochy budoucí vodní nádrže „Kočičák“ (viz kapitola Paleolit) se na levém břehu Skřipinského potoka nacházelo zajímavé sídliště z doby římské. Dva zjištěné objekty (C a E) představovaly příkopovité útvary – s největší pravděpodobností se jedná o pravěké erozní rýhy, vyplněné později odpadem z germánské osady. V objektu C se objevovaly početné zlomky keramických nádob, zhotovených volně v ruce bez použití hrncářského kruhu. Z keramických tvarů dominovaly bikónické hrnce s nehtovitě promačkávaným okrajem a kónické mísy. Jednotlivě se objevily střepy šedé, na kruhu točené keramiky „jiřkovického typu“ zdobené vlnicemi a římsko-provinciální keramikou (terra sigillata, mortarium, cihlově zbarvená keramika). Velice hojná byla mazanice a kosti domácích i lovených zvířat. Kostěnou a parohovou industrii zastupují polotovary vyřezané z jeleních parohů, kostěné šídlo a závěsek. Zajímavostí byl vyšší počet železných i bronzových nálezů. Bronzová–železná ostruha, železný nožík, zlomek bronzové spony, bronzová mince císaře Valenta ražená v letech 367–375 n. l. v Sicii (Militký, Vokáč v tisku) atd. Germánské sídliště patří do období 2. poloviny 3.–přelomu 4. a 5. století a bylo založeno na samotné periférii tehdejší sídelní oblasti.

Milan Vokáč

Literatura

- Militký, J., Vokáč, M., v tisku: Nález římské mince v objektu z pozdní doby římské z Mohelna (okr. Třebíč). *Numismatický sborník*, v tisku.

Resumé

Mohelno (Bez. Třebíč), der Stausee „Kočičák“. Römische Kaiserzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

OLDŘIŠOV (OKR. OPAVA)

„Na plšťské cestě“. Starší doba římská. Sídliště. Záchranný výzkum.

Naleziště se nachází na západním okraji obce Oldřišov, v trati „Na plšťské cestě“, na pozemcích s parcelním číslem 291/16 a 291/17. Oldřišov je vzdálen cca 7 km severovýchodně od Opavy, polská hranice je cca 2 km severozápadně od obce. Základní poloha lokality je zachycena na ZM 1:10000, mapový list č. 15–32–10, v okruhu bodů 135:109, 138:107 mm od Z:J s. č.

Existence archeologické lokality v trati „Na plšťské cestě“ je známa od roku 2006, kdy zde v souvislosti s přípravou komunikace a inženýrských sítí pro zástavbu 32 rodinných domů bylo zjištěno a částečně prozkoumáno sídliště przeworské kultury z období starší doby římské a také byly získány nálezy související se středověkým a novověkým osídlením (Krasnokutská 2007, 398; Krasnokutská, Zezula 2007, 488).

Na jaře a v létě 2007 byly v tomto prostoru realizovány záchranné archeologické výzkumy v souvislosti s výstavbou prvních dvou rodinných domů (č. akce NPÚ 10/07; p. Ulitzka a č. akce NPÚ 41/07; p. Jankov a p. Rafajová). Na skrytých plochách obou rodinných domů bylo zjištěno a prozkoumáno několik zahluobených sídlištních objektů (zásobní a běžné sídlištní jámy) a kulových jam. Některé z nich náležely kultuře przeworské z období starší doby římské.

Jindřich Hlas, Tereza Krasnokutská

Literatura

- Krasnokutská, T. 2007: Oldřišov (okr. Opava). *Přehled výzkumů 48*, 398.
- Krasnokutská, T., Zezula, M. 2007: Oldřišov (okr. Opava). *Přehled výzkumů 48*, 488.

Resumé

Oldřišov (Bez. Opava), „Na plšťské cestě“. Ältere Römische Kaiserzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

OPAVA (K. Ú. KYLEŠOVICE, OKR. OPAVA)

„Na stanech“. Mladší doba římská. Sídliště. Záchranný výzkum. Uložení: AÚ AV ČR Brno.

Podnětem pro výzkum na parcele 2724, situované v prostoru polní trati „Na stanech“, bylo zahájení stavby komunikace a inženýrských sítí pro plánovanou výstavbu 57 rodinných domů. Výzkum probíhal v období od května do srpna roku 2007. Zkoumaná lokalita se rozkládá severozápadně od historického jádra obce. Zmíněná poloha je dnes ohraničena na severu železniční tratí Opava-Svobodné Heřmanice, na západě bývalou rybníční hrází (ulice „Na horní hrázi“), na jihu polní cestou vybíhající z ulice Budišovské a na východě zástavbou sdruženou kolem ulic Budišovská, Písecká a U zastávky (S-JTSK souřadnice polygonu, v němž se nalézá zkoumaná poloha: 496715.48 1089398.28 256.43; 496689.83 1089554.27

251.63; 496931.21 1089542.27 254.99). Lokalita se nachází na mírném, k jihovýchodu se sklánějícím svahu. Nadmořská výška zkoumaného pravěkého sídliště osciluje kolem 255 m. Od severu a severozápadu je tato poloha chráněna výrazným terénním hřbetem, který je tvořen mohutnou sprašovou návějí, na které je situována historická Opava. Geologickým fundamentem zkoumaného území je rovněž eolická pleistocenní spraš a sprašová hlína. V jižních partiích tohoto prostoru je spraš překryta holocenním nivním sedimentem, který je zde uložen v protáhlém koridoru západovýchodní orientace, jehož osou je tzv. Otický příkop. Ten v minulosti napájel oba blízké kylešovické rybníky, mezi kterými je lokalita situována a které dnes již neexistují.

Lokalita byla zkoumána ve dvou samostatných etapách, které na sebe prostorově i časově navazovaly. V průběhu zemních skrývek byly v různých sektorech stavby zaznamenány zahloubené objekty, náležící několika sídlištím z období pravěku až raného středověku. Během první etapy, v jejímž rámci byl řešen prostor hlavní obslužné komunikace o plošném rozsahu ca 1 ha, bylo zachyceno celkem 312 zahloubených sídlištních objektů. Druhá etapa probíhala v prostoru východně položené kratší samostatné komunikace. Zde bylo zachyceno celkem 140 zahloubených objektů, z nichž bylo 98 sídlištních jam a 42 hrobů, obsahujících však pouze sporadicky lidské zuby. Ze záznamů objektů i z lokálně dochované kulturní vrstvy získané movité nálezy dokládají využití tohoto prostoru lidskými populacemi v následujících obdobích: KNP (?), KZP, ÚK, KLPP, mladší doba římská, doba hradištní.

Z hlediska počtu zjištěných objektů byla mladší doba římská nejsilněji zastoupeným obdobím na dosud prozkoumané ploše. V trase hlavní komunikace bylo identifikováno celkem 74 objektů, v jejichž výplních byly zjištěny nálezy odpovídající kulturní příslušnosti. Dalších nejméně 11 objektů bylo odkryto během druhé etapy v komunikaci samotné. Mezi nejzajímavější zahloubené objekty, nalezené v prostoru sídliště, patří bezesporu torzo keramické pece z mladší doby římské (obr. 21). Jedná se o dvoudílný komplex jednokomorové šachtové pece (objekt 630), spojené vzduchovým kanálem s oválnou předpeční jámou (objekt 637). Pec měla komoru zapuštěnou 90 cm do podloží, její dno se tak nacházelo přibližně 130 cm pod současnou úroveň terénu. Komora měla téměř ideálně kruhovitý průřez, rozdíl její vnitřní světlosti na osách V-Z (110 cm) a S-J (118 cm) činil pouhých 8 cm. Výzkumem bylo mimo jiné zjištěno, že v průběhu fungování pece došlo k několika rekonstrukcím jejího roštu. Ten byl umístěn na vypáleném hliněném soklu, který byl orientován proti ústí vzduchového kanálu. Sokl byl propálen do modrošedého zbarvení a měl pravidelný kónický tvar. Jeho délka činila 90 cm, výška 28 cm, šířka při bázi 28 cm a ve svrchní části 15 cm. V těsném východním sousedství vlastní pece se nacházela oválná předpeční jáma s profilem vanovitěho tvaru. Její delší osa, orientovaná ve směru V-Z, činila 195 cm, její šířka byla proměnlivá: 120 cm na východním konci, 116 cm v její centrální části a 84 cm v části západní. V této části bylo dno předpeční jámy spojeno s komorou pece vzduchovým kanálem 50–55 cm dlouhým a 45 cm širokým. Jeho profil byl nepravidelně elipsovitý s maximální výškou mezi 20–28 cm. Systém

kulových jam nalezených po obvodu celého komplexu prozrazuje, že pec s předpeční jámou byla před nepřízní počasí chráněna jednoduchým zastřešením. Komora pece, stejně jako související předpeční jáma, obsahovala značné množství keramických zlomků různé technické kvality a typologické příslušnosti (obr. 22). Tento bohatý keramický materiál naznačuje, že uvedený objekt náleží k przeworskému kulturnímu okruhu. Hmotná kultura uvedeného období byla na sídlišti zachycena v celé škále zahloubených sídlištních objektů. Jako typické pro uvedené období můžeme charakterizovat tzv. kvadratické objekty (varné jámy?), které mívají kameny vyložená dna a nesou stopy po působení ohně. Těchto objektů bylo zaznamenáno více ve východní části lokality (v samotné komunikaci) než v dříve zkoumané části západní (hlavní obslužná komunikace). V prvním případě se jednalo o devět těchto objektů, ve druhém o dva.

Pavel Stabrava

Resumé

Opava (Kataster Kylešovice, Bez. Opava), „Na stanech“. Jüngere Römische Kaiserzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

OPAVA (K. Ú. VÁVROVICE, OKR. OPAVA)

„U palhanecké cesty“. Pozdní doba římská. Sídlíště. Záchranný výzkum.

Ve dnech 9. 7. až 4. 9. 2007 proběhl záchranný archeologický výzkum při výstavbě výrobní haly firmy Opavská strojní (viz kap. Eneolit). Kromě objektů patřících eneolitické kultuře kulovitých amfor bylo zjištěno 14 objektů datovatelných do pozdní doby římské. Jedná se především o zahloubenou chatu obdélného půdorysu s kulovou konstrukcí o rozměrech 4, 8 × 4, 2 m, která byla delší osou orientovaná ve směru severozápad–jihovýchod. Při stěnách a v rozích objektu byly zachyceny sloupové jámy a jedna sloupová jáma byla zjištěna ve středu objektu.

Do stejného období je datováno 8 mělce zahloubených objektů obdélného až oválného půdorysu. Objekty měly propálené rovné dno a svislé stěny a byly vyplněny říčními valouny, které evidentně prošly žárem. Ve výplni objektů se v několika případech našly ojedinělé keramické fragmenty a kovové předměty. Dalšími objekty, patřícími do pozdní doby římské, byla 1 zásobní jáma a 4 blíže neinterpretovatelné sídlištní objekty.

Jindřich Hlas

Resumé

Opava (Kataster Vávrovice, Bez. Opava), „U palhanecké cesty“. Spätromische Kaiserzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.